

Høring:

Nasjonale retningslinjer for femårige grunnskolelærerutdanninger

Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) har med dette avgitt høringsinnspill til Forskerforbundet i forbindelse med UHRs forslag til nasjonale retningslinjer for femårige grunnskolelærerutdanninger 1-7 og 5-10 av 15. april 2016.

* * * *

Det vises til UHRs invitasjon til høring der det uttrykkes at i høringssvaret ønskes det spesielt tilbakemelding på følgende 4 **spørsmål**:

1. Har de nasjonale retningslinjene en god balanse mellom hensynet til nasjonal koordinering og hensynet til frihet for lokale løsninger?
2. Er retningslinjene og læringsutbyttene i tråd med forskningsfronten og åpne nok til å gi rom for nyutvikling?
3. Er utbytteformuleringene for syklus 2 tilstrekkelig detaljert som grunnlag for utvikling av emneplaner på institusjonsnivå?
4. Er perspektivene som ifølge fellesdelen skal inn i alle fag, godt nok ivare tatt i læringsutbytteformuleringene for fagene?

Svarene på disse spørsmålene presenteres til slutt i denne høringsuttalelsen. Først i denne kommenteres enkelte punkter i høringsutkastet til de nasjonale retningslinjene.

De nasjonale retningslinjene for GLU 1-7 og GLU 5-10 er inndelt i en generell del og en fagspesifikk del. Samtidig inneholder begge dokumentene identiske formuleringer. Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) velger å gi en felles høringsuttalelse og spesifiserer hvilken GLU det gjelder når det er skille mellom dem.

UHR arrangerte en høringskonferanse 27.-28. april. Her kom det fram spesifikke kommentarer fra fagpersoner fra de ulike fag. FFL går ut i fra at disse innspillene tas til etterretning. I tillegg vil fagspesifikke uttalelser komme fra fagseksjoner ved de ulike lærerutdanningsinstitusjonene. I det følgende vil FFL legge hovedvekt på den generelle delen av dokumentene, dvs. punktene 1-6, men vil også berøre enkelte sider ved noen av de fagspesifikke punktene 7-18.

Generell kommentar

Gjennom forskriftene for GLU 1-7 og GLU 5-10 med tilhørende nasjonale retningslinjer viser regjeringen at den har ambisjoner om å gjøre lærerutdanningen bedre. Over tid er det ingen tvil om at lærerutdanningen er blitt mer og mer sentralt styrt der de nasjonale retningslinjer med læringsutbytteformuleringer er en tydelig markering av dette og representerer det

foreløpige siste skritt i den retning. I dette perspektivet er det rimelig at UHR ønsker svar på punkt 1 overfor.

Forskriften og de nasjonale retningslinjene har som formål en styrking av kvalitet, helhet og sammenheng i lærerutdanningen. Foruten en utvidelse av utdanningen til en 5-årig integrert masterutdanning, er løsningen en organisering av utdanningen som skal fremme forskningsbasert undervisning, forpliktende samarbeid mellom lærerutdannere og praksisfeltet og legge til rette for en god sammenheng mellom aktiviteter på campus og praksisfeltet (punkt 2). Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) mener dette er gode intensjoner for utviklingen av lærerutdanningen. FFL ser at dette for lærerutdannerne blant annet impliserer

- I. tettere tilknytning til praksisfeltet generelt (punkt 2, 3.2 og 6.1)
- II. veiledning og vurdering av studenter i praksisopplæringen (punkt 3.5 og 6.1)
- III. å være en mer aktiv forsker eller være forankret i et forskningsmiljø (punkt 2.1 og 3.3)

For lærerutdanningsinstitusjonene og den enkelte lærerutdanner innebærer disse punktene mer omfattende arbeidsoppgaver. FFL støtter en slik satsing, men vil påpeke at dette må føre til en styrket finansiering av lærerutdanningsinstitusjonene. Tradisjonelt har det vært lite ressurser til forskning i lærerutdanningsinstitusjoner/høgskoler. Skal det, slik formuleringen er: «utvikles et forskningsmiljø», må det følge tilstrekkelig med ressurser til en slik satsing.

Andre generelle kommentarer

FFL har ved høringen av forskriftene til ny GLU påpekt at det ikke er ønskelig å benytte betegnelsen *profesjonsfag*, men at faget skal hete *pedagogikk*. FFL påpekte at det var uheldig at RLE skulle ha en egen definert modul i faget til trengsel for andre pedagogikkfaglige emner. FFL advarer mot at politiske forlik er med på å svekke pedagogikkfaget og dermed den nye lærerutdanningen.

I det følgende vil FFL gi kommentarer til enkeltpunkter i de nasjonale retningslinjene.

Et viktig grep ved retningslinjene er at de presiserer at institusjonenes programplaner må beskrive hvordan en del forhold sikres. Dette vil i neste omgang gjøre det mulig å sammenlikne ulike institusjoners tilnærminger til disse områdene.

I siste avsnitt i punkt 2 står det ... «Lærerutdanningsinstitusjonen har ansvar for å vurdere om lærerstudenten er skikket for læreryrket.» Her bør det stå tilføyes «i tett samarbeid med praksislærer.»

Til punkt 2.1, siste linje: «Studenten skal kunne søke om overgang fra en institusjon til en annen etter tredje studieår.» Dette er vel og bra, men hvordan står dette i forhold til autonomien til den enkelte institusjon og ønsket om en integrert master? Dette innebærer, slik FFL ser det, en del føringer med tanke på hva den enkelte institusjon kan gjøre de tre første studieårene, f.eks. når det gjelder fokus og vektlegging av tema i masterfaget og pedagogikkfaget (profesjonsfaget). Punktet berører følgende spørsmål 1.

I punkt 2.2, siste avsnitt vises det til «intern internasjonalisering». Dette er FFL positive til. Men formuleringen er uklar. Er det her tenkt at en skal utvikle engelskspråklige studier, eller at deler av undervisningen skal foregå på engelsk? Det er for øvrig viktig å være klar over at det vil kreve ekstra ressurser for å få til et godt kvalitativt undervisningstilbud.

Under punkt 3.2, Utdanningens innhold savner FFL etikk og etiske dilemma en utfordres på som lærer.

På side 8, under «Perspektiv som inngår i studentens utdanning» brukes begreper som «inngående», «må kunne utvikle» og «skal kunne». Hva betyr egentlig dette, og er det forskjell i grader av oppnåelse?

FFL støtter ellers opp om beskrivelsen av tilpassa opplæring. Dette gjelder ofte elever som har ulike problemer i eller med et fag. FFL vil minne om at tilpasset opplæring skal gjelda *alle* elever, også de som trenger større faglige utfordringer. Dette gjelder ikke minst i matematikk.

Begrepet «Globalt medborgerskap» er ny i lærerutdanningssammenheng, og det er noe uklart om det eksisterer en omforent forståelse av dette. Begrepet bør presiseres.

Både avsnitt to og tre på side 9, «*Samiske forhold ...*» og «*Bærekraftig utvikling*» krever at det gis gode vilkår for videre- og etterutdanning av lærerutdannerne. FFL er i tvil om hva som menes med «Opplæring for samiske elever står i en særstilling i norsk grunnopplæring»? FFL er enige i at studentene skal ha kunnskap om samiske forhold og samiske elevers rettigheter, men at det ikke vil være like aktuelt å ha større fokus på opplæringen av samiske elever enn andre elever med norsk eller annen etnisk bakgrunn.

FFL anmoder om at det innenfor begrepet bærekraftig utvikling også inngår forbrukerlære og personlig økonomi.

Under punkt 3.3, Forskningsforankring, siste avsnitt: «Den som underviser i lærerutdanningene bør selv være aktiv forsker eller være del av et fagmiljø der det forskes og publiseres på områder som er relevante for grunnskolelærerutdanningen og læreryrket.» FFL ser dette som viktig, men ser noen utfordringer knyttet til at de vitenskapelige ansatte har krav om og skal forske og publisere på nivå 1 og 2, og helst internasjonalt. Det som er relevant for grunnskolelærerutdanningen og læreryrket er ofte det som formidles i lærerkollegiet og på erfaringsutvekslingsmøter.

Under punkt 3.4: Kan studenter gjøre FoU oppgaven i gruppe eller er den kun individuell? Åpnes det for gruppe kan dette være en måte for UH-sektoren og «spare ressurser» - noe som kan gå ut over kvaliteten og forberedelsen til masteroppgaven. Det bør stå eksplisitt at det er en individuell oppgave.

Det er uklart hva som menes med at FoU oppgaven skal være godkjent. Minimum tilsvarende en C eller betraktes denne oppgaven som et arbeidskrav?

Punkt 3.5 om «Praksisopplæring»: FFL mener at tilrettelagt observasjonspraksis er viktig og bør komme først. FFL foreslår derfor følgende formulering som første avsnitt:

«Praksisopplæringen består av minst fem dager tilrettelagt observasjon i grunnskolen tidlig i studiet og minst 110 dager veiledet og vurdert praksis. Av disse skal fem dager vektlegge

overgangen barnehage-skole og kan legges til barnehage. Praksisopplæringen skal fordeles over minst fire år med minst 80 dager i løpet av de tre første åra og minst 30 dager i løpet av de siste to åra. Den enkelte ... ».

I siste avsnitt side 10 «Praksis vurderes etter skalaen bestått/ikke bestått eller med graderte karakterer i slutten av hvert studieår der det inngår vurdert praksis.» Her ser FFL en utfordring om lærerutdanningsinstitusjonene velger ulik vurderingspraksis. Med bakgrunn i tidligere erfaringer, ønsker FFL ikke graderte karakterer i praksis.

Under «Krav til organisering av praksisopplæringen» i det siste kulepunktet står det: «Praksislæreren skal ha gjennomgått videreutdanning i veiledning ...» og at «Utdanningsinstitusjon har ansvar for ... tilbud på minst 30 studiepoeng i praksisveiledning.»

FFL støtter generelt kompetanseheving for aktører i skolen og utdanning. Slik FFL forstår formuleringen, forplikter institusjonene seg til å tilby kompetanseheving på minst 30 studiepoeng praksisveiledning. FFL forventer at kostnadene til dette dekkes av skoleeier. Institusjonene har ellers store utgifter til praksisopplæringen, ulikt mange andre profesjonsutdanninger som har nedfelt praksis i sine rammeplaner. FFL vil peke på at dette ikke må komme i konflikt med andre relevante undervisningsrelaterede oppgaver. FFL minner om at det også er behov for kompetanseheving for lærerutdannere, blant annet innenfor veiledning. I den integrerte masteren vil det være et stort behov for studentveiledning i alle fag, og lærerutdannere må på lik linje med praksislærere få tilbud om å ta kurs i veiledning, noe som må inngå i lærerutdannernes arbeidsplaner.

I punkt 3.6 «Avtaleverk om samarbeid om praksisopplæringen», mener FFL at det bør inn et punkt som gjør at studentene skal få anledning til å gjennomføre studier som inngår i forskningsdelen av praksis/ forskningsoppgaven; jfr. punkt 3.3. Bakgrunnen for dette er erfaringer lærerutdannere har gjort i forhold til praksisfeltet. I arbeidet med å knytte undervisningen til praksis, gir faglærerne ofte oppgaver/ problemstillinger som studentene skal ha med seg i praksis. I visse tilfeller oppleves dette negativt og som et «forstyrrende» moment for praksisfeltet.

Punkt 4: I høringsuttalelsen til forskriften hadde Forskerforbundet et forslag som angår studenter som ikke fullfører den 5-årige masterutdanningen. Som et punkt 4.1 bør det komme inn noe om kvalifisering som *lærerassistent/faglærere*.

I punkt 5 «Fra nasjonale retningslinjer til programplan» presenteres en liste som sikkert ikke er ment å være uttømmende. Imidlertid savnes punkter om forbrukerlære og personlig økonomi. Det er bra at det psykososiale læringsmiljø (som var et viktig element i Djupedalsutvalgets utredning) er løftet fram, men FFL mener at problemet *mobbing* burde vært nevnt eksplisitt under dette punktet. I siste kulepunkt foreslår FFL formuleringen *praktiske og estetiske læringsprosesser*.

I punkt 6 «Praksisopplæring» er det ønskelig med en setning i slutten av andre avsnitt i punkt 6.1: Praksis i denne syklusen skal vise studentens utvikling i ferdigheter og sosialisering til læreryrket *samt undervisningskunnskap i undervisningsfagene*.

Læringsutbyttebeskrivelsene i punkt 6.2 knyttet til Kunnskap, Ferdigheter og Generell kompetanse – syklus 1 og 2 - benyttes begreper som «har kunnskap om», «kan», «kan anvende» «har innsikt» og i innledning til syklus to brukes begreper «inngående», «mer

inngående». Det er uklart hva som ligger i dette, og om det ligger en forskjell i grader av oppnåelse.

Fagspesifikke kommentarer

Formuleringene i de enkelte fag viser at høringsutkastet ikke har vært gjenstand for kontroll av konsistens. Dette bør det ryddes opp i. Dette gjelder

- antall læringsutbyttebeskrivelser
- viktigheten av/begrunnelse for faget i grunnskolen
- formulering av læringsutbytteformuleringer uten faglig innhold

I det følgende berøres visse sider av profesjonsfaget (pedagogikk) og visse andre profesjonsfag. Det tas utgangspunkt i punktinnstillingen i de nasjonale retningslinjene for GLU 1-7, men kommentarene gjelder også de tilsvarende punktene i GLU 5-10.

FFL velger kun å kommentere punkt 7 (Profesjonsfag – pedagogikkfag), 8 (matematikk), 9 (norsk) og 11 (KRLE).

Punkt 7 «Profesjonsfag»: Forskerforbundet viser til høring av forskriften der forbundet ønsker at faget skal hete pedagogikk. Forskerforbundet ønsker ikke at RLE er en modul i profesjonsfaget (pedagogikk). FFL vil derfor foreslå å stryke formuleringen «For å styrke lærerkompetansen i et flerkulturelt og flerreligiøst samfunn, utgjør emner knyttet til religion, livssyn og etikk en integrert modul i faget.» I denne sammenhengen er det heller ikke opplagt at RLE er det mest egnede fagmiljøet på temaer som f.eks. menneskeretter, barns rettigheter og kulturelt mangfold, pluralistiske samfunn, skolens verdigrunnlag og profesjonsetiske spørsmål. På mange av disse temaene er samfunnsfaget et like relevant fagmiljø. Imidlertid er ikke FFL bekymret for hvilket fagmiljø som er best egnet til en slik modul, men at modulen kommer til trengsel for andre pedagogiske emner.

Det er mange og omfattende læringsutbytteformuleringer under Kunnskaper og Ferdigheter. Generell kompetanse har et «overkommelig» antall. Flere av formuleringene er også så store og krevende at det vil være urealistisk å kunne gi god nok kunnskap (se også høringsuttalelse til forskriften). I sjuende kulepunkt under kunnskap foreslår FFL at *mobbing* tas inn.

Det andre læringsutbyttepunktet under generell kompetanse lyder: «*har kunnskap om didaktiske konsekvenser og utfordringer i en skole preget av språklig, kulturelt og religiøst mangfold*»? FFL mener dette gjelder de fleste fag i skolen.

Punkt 8 «Matematikk»: Innledningen i dette faget er god. Imidlertid er det for mange andre fag i innledningen et avsnitt som gjør rede for viktigheten av faget i skolen. Dette bør også inn i alle fag, også i matematikk. FFL mener at en med fordel også kan understreke matematikkfagets rolle som dannelsesfag og kulturfag; perspektiver som er litt usynlige i resten av planen.

Under presentasjon av emnet i punkt 8.2 mener FFL at det mangler et vesentlig punkt om bruk og forståelse av matematikk i media, herunder sentrale statistiske begreper og grafiske framstillinger.

Læringsutbyttebeskrivelsen i første kulepunkt under Kunnskap «*har kunnskap om matematikken elevene arbeider med på barnetrinnet med spesiell vekt på begynneropplæringen*» synes å være mer et faglig mål. FFL tar det for gitt at begynneropplæringen vil være et sentralt emne i institusjonenes programplaner. Det samme

kan sies om formuleringen for GLU 5-10 «har kunnskap om matematikken elevene arbeider med på trinn 5–10». Begge disse formuleringene er imidlertid for svake. En lærer bør ha betydelig mer enn kunnskap om den matematikken elevene arbeider med. I nåværende plan brukes uttrykket «undervisningskunnskap», som er bedre. Tilsvarende finner en også en faglig målformulering under Matematikk 2 i punkt 8.3 GLU 1-7: «har kunnskap om den systematiske oppbygningen av matematiske teorier, spesielt plangeometri og tallteori». Første kulepunkt i punkt 13.3 i GLU 5-10 har en tilsvarende formulering.

Under ferdigheter, gjerne i forbindelse med siste kulepunkt, foreslår FFL en formulering som inkluderer elever som trenger større faglige utfordringer.

Det står lite om FoU og masteroppgaven. Gis det her rom for autonomien til utdanningsinstitusjonen, dette gjelder også norsk-faget.

Punkt 9 «Norsk»: Her savner FFL en formulering om at studentene får kunnskap om overgang barnehage - skole og mellomtrinn – ungdomstrinn.

Det er valgt å ha et spesielt fokus på litteratur. Som for matematikk – kan dette bli for snevert for å ivareta alle norskfaglige disipliner i syklus 1 og 2. Det må tydeligere inn at studentene skal ha undervisningskunnskap i alle de norskfaglige emner.

Punkt 11 «KRLE». Nest siste kulepunkt under Ferdigheter: «kan samarbeide med elever, føresette og aktører i lokalmiljøet». Det er vel og bra, men det er viktig og kunne samarbeide med kolleger i et stadig mer flerkulturelt kollegium for å få en større forståelse av det religiøse i hverdagen, eksempelvis når det gjelder kost, symbolbruk og sosiale koder.

Avslutningsvis vil FFL gi et svar på de 4 spørsmålene som ble reist av UHR:

1. Det er en balanse mellom nasjonal koordinering og hensynet til frihet for lokale løsninger i fellesdelen, selv om dette ikke kommer så tydelig fram i retningslinjene. FFL ser noen utfordringer knyttet til autonomien på institusjonsnivå. Se kommentar gitt under punkt 2.1.
2. Dette spørsmålet er avhengig av hva institusjonene velger i sin programplaner, og vil med dette åpne for autonomi for institusjoner og undervisere.
3. Formuleringene er vage, se kommentarer til side 8 og punkt 6.2. På den måten sier disse utbytteformuleringene ikke mer enn kvalifikasjonsrammeverket.
4. Dette synliggjøres ulikt i ulike fag. FFL anbefaler at utbytteformuleringene harmoniseres i alle fag.

For sentralstyret i Forskerforbundets forening for lærerutdanning

Knut Ole Lysø
Leder FFL